

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. balandžio 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (pranešėja), Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Antano Simniškio, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės N. P. kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2021 m. birželio 8 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo S. Č. ieškinį atsakovei N. P. dėl skolos ir palūkanų priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl įrodymų tyrimo ir vertinimo taisyklių, sprendžiant dėl paskolos dalyko perdavimo, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė priteisti iš atsakovės 25 100 Eur dydžio skolą, 3005,12 Eur dydžio metines palūkanas, 5 proc. procesines palūkanas.
3. Ieškovas nurodė, kad jis atsakovei paskolino 25 100 Eur ir susitarė, kad atsakovė po metų grąžins iš viso 31 800 Eur; atsakovė savo ranka išrašė 2017 m. sausio 3 d. vekselį, tačiau nustatyta tvarka ir terminais skolos negrąžino. Ieškovo teigimu, nors šalių teisiniai santykiai nebuvo tinkamai įforminti pačios atsakovės iniciatyva, tačiau faktinių aplinkybių visuma patvirtina, kad atsakovė skolinosi pinigus iš ieškovo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2021 m. kovo 5 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: pripažino bylos šalių 2017 m. sausio 3 d. paskolos sutartį dėl 25 100 Eur paskolos niekine ir negaliojančia; taikė restituciją ir priteisė iš atsakovės 25 100 Eur paskolos; kitą ieškinio dalį atmetė.
5. Teismas nustatė, kad 2017 m. sausio 3 d. atsakovė išrašė ieškovui paprastąjį neprotestuotiną vekselį, kuriuo įsipareigojo besąlygiškai sumokėti ieškovui 31 800 Eur iki 2018 m. sausio 30 d. Ginčo dėl to, kad vekselį savo ranka surašė atsakovė, byloje nekilo, tačiau atsakovė teigia, kad ji surašė ginčo vekselį turėdama tikslą užtikrinti įvairių paskolų grąžinimą liudytojai J. T.. Teismas *ex officio* (savo iniciatyva) konstatavo, kad šalių sudaryta 31 800 Eur (ieškovo teigimu – 25 100 Eur grynaisiais pinigais) paskolos sutartis negalioja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.80 straipsnio 1 dalies pagrindu, nes sudaryta nesilaikant privalomos notarinės formos. Siekdamas nuspręsti dėl restitucijos taikymo, teismas vertino, ar gryniesiems pinigais (31 800 Eur ir kita suma) buvo perduoti (paskolinti) atsakovei, ar juos paskolino ieškovas, koks buvo ginčo vekselio (paskolos raštelio) surašymo tikslas (paskirtis).
6. Atsakovės surašytą vekselį teismas kvalifikavo kaip paskolos raštelį, byloje nesant jokių įrodymų, kad šis paskolos raštelis (ginčo vekselis) atsakovės buvo surašytas J. T. prievolių vykdymui užtikrinti, priešingai, pačiai atsakovei vekselyje įrašius ieškovo vardą, pavardę, jo asmens kodą, gyvenamosios vietos adresą, skolos sumos dydį bei skolos grąžinimo datą.
7. Teismas įvertino atsakovės pateiktas paprastųjų neprotestuotinų vekselių, išduotų J. T. 2012–2017 m., kopijas ir nustatė, kad nė viename iš nurodytų vekselių nėra nurodyta nei 25 100 Eur, nei 31 800 Eur skolos suma. Teismas kritiškai vertino atsakovės teiginį, kad ginčo vekselis buvo surašytas turint tikslą užtikrinti J. T. vykdytiną prievolę, be kita ko, remdamasis Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. sausio 30 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e2A-62-943/2020 pagal J. T. ieškinį atsakovei išdėstytais argumentais.
8. Teismas įvertino ieškovo ir liudytojos J. T. parodymus, kad ieškovas paskolino atsakovei 25 100 Eur (nes daugiau grynųjų pinigų neturėjo) su 2 proc. dydžio mėnesinėmis sudėtinėmis palūkanomis iki 2018 m. sausio 30 d., bendra suma sudarė 31 824 Eur, todėl vekselyje buvo nurodyta 31 800 Eur grąžintina paskolos su palūkanomis suma (25 100 Eur paskolos bei 6700 Eur palūkanų), t. y. ieškovas įrašytą į ginčo vekselį sumą pagrindė aritmetiniais skaičiavimais, jo parodymai dėl paskolos ir palūkanų dydžio yra nuoseklūs šioje ir ankstesnėje byloje (pagal reikalavimą perėmusios įmonės ieškinį).
9. Atsakovė pateikė teismui 2018 m. sausio 22 d. ieškovo reikalavimą perėmusios įmonės atstovės telefoninio pokalbio su atsakove garso įrašą, iš kuriuo išplaukia, kad ji sutinka su skola, žino paskolos grąžinimo terminą. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad kitų įsiskolinimų minėtai įmonei 2018 m. sausio mėn. atsakovė neturėjo.
10. Remdamasis nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, pateiktais rašytiniais įrodymais (ieškovo, liudytojos J. T. parodymais, atsakovės surašytu vekseliu, telefoniniu pokalbiu, kt. bylos medžiaga), teismas padarė išvadą, kad atsakovė pasiskolino iš ieškovo 25 100 Eur. Teismo vertinimu, ieškovas įrodė savo ieškinio reikalavimą dėl paskolos, o atsakovė jo pagrįstumo nepaneigė.
11. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal atsakovės apeliacinį skundą, 2021 m. birželio 8 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.
12. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, byloje esančio dokumento, nors ir neturinčio vekselio teisinės galios, turinys atskleidžia, kad tarp ieškovo ir atsakovės buvo susiklostę paskolos teisiniai santykiai. Byloje esantis vekselis yra surašytas pačios atsakovės, t. y. dokumente nėra apsiribojama vien tik atsakovės parašu, pati atsakovė įrašiusi tiek mokėtiną sumą, tiek savo rekvizitus. Teisėjų kolegijos nuomone, įvertinus

pačios atsakovės liudytojai J. T. išrašytų vekselių skaičių, ieškovo nurodomas aplinkybės, jog ginčo vekselis buvo išrašytas dėl skolos ieškoviui grąžinimo, labiau tikėtina aplinkybė, jog atsakovė realiai gavo jai paskolintą sumą. Ginčo vekselioje nurodyta suma yra mažesnė už liudytojui išrašytų vekselių sumas, sumos nesutampa. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad nagrinėjamoje byloje ieškovas privalėjo įrodyti, jog jis suteikė paskolą atsakovei, o ne tai, ar jo finansinės galimybės leido tai daryti. Kita vertus, įrodymai, jog paskolos davėjas turėjo pakankamai turto (lėšų), kad galėtų šias lėšas skolinti, taip pat gali patvirtinti faktą, kad paskola buvo suteikta. Argumentų, kurie paneigtų ieškovo turtinę padėtį, sudarančią galimybę skolinti pinigus kitiems asmenims, atsakovė nepateikė.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

13. Atsakovė kasaciniu skundu prašo panaikinti byloje priimtus teismų procesinius sprendimus ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:

13.1. Bylą nagrinėję teismai pažeidė [CK 6.871 straipsnio](#) 3 dalies nuostatas ir nukrypo nuo kasacinio teismo formuojamos praktikos, kurios pagrindu vekselis, neturintis vertybinio popieriaus statuso, dėl notarinės formos trūkumų gali būti pripažįstamas paskolos raštelio. Teismai ginčo vekselį *per se* (savaiame) pripažino paskolos raštelio, nenustatydami: 1) ar toks dokumentas gali būti laikomas paskolos gavėjo pasirašytu paskolos raštelio; ir 2) ar šio dokumento turinys patvirtina paskolos sutarties dalyko perdavimą paskolos gavėjui. Teismai neginčijamai nenustatė pinigų pagal paskolos sutartį perdavimo fakto, t. y. nevertino, ar vekselis ir jo turinys atitinka paskolos raštelio keliamus reikalavimus. Iš vekselio turinio matyti, jog paskolos dalyko perdavimo atsakovei faktas nėra užfiksuotas. Vekselioje taip pat neužfiksuota, jog už suteiktą paskolą atsakovė įsipareigoja mokėti pelno palūkanas ieškoviui. Teismai priimtuose sprendimuose nutylėjo byloje nustatytą faktinę aplinkybę, jog atsakovė, gavusi skolinamas lėšas, visada vekselio apačioje asmeniškai pati pažymėdavo gautą sumą, pinigų gavimo datą, vardą, pavardę, faktą, jog pinigai yra gauti, bei padėdavo parašą, tačiau ginčo vekselioje atsakovė nepatvirtino 25 100 Eur gavimo fakto.

13.2. Teismai, nustatydami paskolos dalyko perdavimo atsakovei faktą, pažeidė [CK 1.93 straipsnio](#) 2 dalį, nes rėmėsi liudytojos duotais parodymais iš esmės kaip vieninteliu įrodymu byloje, patvirtinančiu paskolos teisinių santykių tarp šalių egzistavimą. Teismai nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos, kad vekselis, neatitinkantis [CK 6.871 straipsnio](#) 3 dalies reikalavimų, reiškia įstatymo reikalaujamos sutarties paprastos rašytinės formos nesilaikymą, dėl to [CK 1.93 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta tvarka yra ribojamas įrodymų leistinumai sutarties sudarymo faktui įrodyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-430/2013). Nei sprendime, nei nutartyje nepateikta jokių motyvų ir argumentų, kad draudimas panaudoti liudytojos parodymus prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams, todėl, nesant kitų objektyvių rašytinių įrodymų, patvirtinančių 25 100 Eur perdavimą atsakovei, pinigų priėmimo–perdavimo faktas bei paskolos teisinių santykių egzistavimas liudytojos parodymais nustatytas neteisėtai.

13.3. Pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl paskolos dalyko perdavimo atsakovei, šio fakto įrodinėjimo našta nepagrįstai perkėlė atsakovei, todėl pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [CPK](#)) 12 ir 178 straipsnių nuostatas ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos praktikos, kurioje nurodoma, kad tuo atveju, kai paskolos raštelioje ar kitame skolos dokumente neužfiksuota pinigų (paskolos dalyko) perdavimo paskolos gavėjui fakto, pareiga įrodyti, kad paskolos dalykas perduotas paskolos gavėjui, tenka paskolos davėjui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-145/2012).

13.4. Teismas pažeidė įrodymų tyrimo ir vertinimo taisykles, įtvirtintas [CPK](#) 176 straipsnyje, 183 straipsnio 1 dalyje, 185 straipsnio 1 dalyje, ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo šių teisės normų aiškinimo ir taikymo praktikos. Teismai, sprenddami dėl grynųjų pinigų perdavimo–priėmimo fakto nustatymo, nepateikdami aiškių byloje esančių įrodymų vertinimo ir motyvų, nepagrįstai ignoravo byloje esančius įrodymus, kurie paneigia ieškovo finansines galimybes suteikti itin didelę paskolą. Atsakovė bylos nagrinėjimo metu pateikė ieškovo gerą finansinę padėtį paneigiančius įrodymus – banko sąskaitos išrašus, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriaus duomenis, taip pat detalius skaičiavimus, kurių pagrindu, remiantis oficialiais rašytiniais įrodymais, buvo apskaičiuota realiai galima ieškovo 2017 m. sausio 3 d. turėta grynųjų pinigų suma. Tačiau teismai detalai pateiktų įrodymų turinio nevertino, neaišku, kokių duomenų pagrindu susiformavo vidinį įsitikinimą, jog ieškovo finansinė padėtis leido 2017 m. sausio 3 d. laisvai disponuoti 25 100 Eur grynaisiais pinigais.

14. Atsiliepimu į kasacinį skundą ieškovas prašo jį atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

14.1. Ieškovas įrodinėjo ir teikė vekselio kvalifikavimą pagal teismų jurisprudencijoje išskirtų kriterijų visumą. Teismai savo sprendimus grindė ne tik atsakovės nurodytais 2 įrodymais, bet ir šalių nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, pateiktais rašytiniais įrodymais, ieškovo paaiškinimais, liudytojos parodymais ir kita bylos medžiaga. Ieškovas pažymi, kad į „kitą bylos medžiagą“ įeina ir Utenos apylinkės teismo Zarasų rūmų civilinės bylos Nr. e2-60-731/2019 (teisminio proceso Nr. 2-54-3-01068-2018-0) medžiaga ir joje šalių duoti žodiniai parodymai. Ieškovas teikė tiek tiesioginius įrodymus (šalies paaiškinimus, liudytojų parodymus), tiek netiesioginius įrodymus (pranešimą apie reikalavimo teisės perdavimą, telefoninį pokalbį su atsakove), patvirtinančius pinigų perdavimo faktą, bei įrodymus, kuriais buvo atsikertama į atsakovės teiginius, esą ieškovas turi įrodyti savo pajamas, o atsakovė jokių įrodymų neteikė, t. y. nevykdė pareigos teikti įrodymus, paneigiančius kitos šalies įrodinėjamas aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-100-469/2019). Teismai tinkamai paskirstė įrodinėjimo pareigą – ieškovas turėjo įrodyti, kad perdavė pinigus, o atsakovė – paneigti ieškovo nurodomas aplinkybes. Pažymėtina, kad atsakovė neteikė jokių įrodymų, kuriais būtų paneigiamos ieškovo įrodinėjamos aplinkybės.

14.2. Atsakovės argumentai dėl tariamo [CK 1.93 straipsnio](#) 2 dalies pažeidimo reiškia naujas procesines sprendimo pagrįstumo ar teisėtumo aplinkybes, kurios nebuvo keltos apeliacinės instancijos teisme, ir tokie reikalavimai [CPK](#) 347 straipsnio 2 dalies pagrindu yra neleidžiami. Pažymėtina, kad šioje byloje ieškovas rėmėsi ne tik liudytojos parodymais, bet ir kitais rašytiniais bei žodiniais netiesioginiais įrodymais. Be to, draudimas remtis liudytojos parodymais, kai vekselis buvo surašytas išimtinai atsakovės ranka ir atsakovei turint didelę vekselių naudojimo ir rašymo bei grynųjų pinigų gavimo patirtį (atsakovė į bylą pateikė 28 vekselius, iš jų 27 buvo išrašyti iki 2017 m. sausio 3 d.), o ieškoviui neturint patirties su vekseliais, pažeistų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principus.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

15. Bendroji įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklė įtvirtinta [CPK](#) 178 straipsnyje: šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atskirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių įrodinėti nereikia. Įrodinėjimo pareiga pagal šias taisykles tenka tam, kas teigia – ieškovui reikia įrodyti ieškinio, atsakovui – priešiškinio atskirtimų faktinį pagrindą. Tačiau kai materialiosios teisės normose nustatyta kitokia įrodinėjimo pareigų paskirstymo tvarka, teismas turi vadovautis materialiosios teisės normų nustatyta bei teismų praktikos suformuota įrodinėjimo tvarka.
16. Tais atvejais, kai reikiamas reikalavimas kildinamas iš paskolos teisiųjų santykių, reikalavimo pagrįstumas teismo turi būti vertinamas pagal paskolos santykius reglamentuojančias materialiosios teisės normas bei procesines įrodinėjimo taisykles ir jas aiškinančią teismų praktiką.
17. Paskolos sutartimi viena šalis (paskolos davėjas) perduoda kitos šalies (paskolos gavėjo) nuosavybės pinigų arba kitos rūšies požymiais apibūdintus suvartojamuosius daiktus, o paskolos gavėjas įsipareigoja grąžinti paskolos davėjui tokią pat pinigų sumą (paskolos sumą) arba tokią pat kiekį tokios pat rūšies ir kokybės kitų daiktų bei mokėti palūkanas, jeigu sutartis nenustato ko kita. Pagal [CK 6.870 straipsnio](#) 1 ir 2 dalis paskolos sutartis yra realinis sandoris, t. y. paskolos teisiniams santykiams atsirasti vien šalių susitarimo dėl paskolos neužtenka. Tam, kad tarp šalių atsirastų teisiniai paskolos santykiai, turi egzistuoti du juridinę reikšmę turintys faktai: 1) paskolos dalyko (pinigų) perdavimas paskolos gavėjo nuosavybėn; 2) paskolos gavėjo įsipareigojimas tokią pat pinigų sumą grąžinti paskolos davėjui. Šios sąlygos laikomos esminėmis paskolos sutarties sąlygomis, kurių nors vienos nesant paskolos sutartis negali būti laikoma sudaryta. Kasacinio teismo praktikoje yra pažymėta, kad šios aplinkybės byloje dėl paskolos grąžinimo sudaro įrodinėjimo dalyką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-596/2005](#)).
18. Taigi nagrinėjamoje byloje ieškovui pareiškus reikalavinį dėl paskolos grąžinimo, įrodinėjimo dalyką sudarė faktinės aplinkybės, galinčios patvirtinti paskolos sutarties sudarymo faktą: ar pinigai ieškovo buvo perduoti atsakovei kaip paskola ir ar atsakovė įsipareigojo gautus pinigus ieškovui grąžinti.
19. Kasacinio teismo praktika dėl paskolos dalyko perdavimo įrodinėjimo yra nuosekliai išplėtotą. Kasacinis teismas savo praktikoje laikosi pozicijos, jog tuo atveju, kai paskolos raštelyje ar kitame skolos dokumente neužfiksuotas pinigų (paskolos dalyko) perdavimo paskolos gavėjui faktas, pareiga įrodyti pinigų perdavimo faktą tenka paskolos davėjui. Tuo atveju, kai skolos dokumentas patvirtina paskolos dalyko perdavimą paskolos gavėjui (t. y. paskolos rašteliu atitinka [CK 6.871](#) straipsnio 3 dalies reikalavimus), preziumuojama, kad paskolos sutartis yra sudaryta, ir tokiu atveju įrodyti paskolos dalyko neperdavimo faktą pareiga tenka paskolos gavėjui. Taigi, prezumpcijos, kad paskolos sutartis sudaryta ir pinigų paskolos davėjas gavo, galiojimą bei įrodinėjimo naštos paskirstymą lemia tai, ar paskolos rašteliu ar kitoks skolos dokumentas atitinka [CK 6.871 straipsnio](#) 3 dalies reikalavimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. rugsėjo 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-366/2010](#); 2013 m. gruodžio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-430/2013; 2014 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-37/2014](#)).
20. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad tiek rašytinei paskolos sutarčiai, tiek ir rašytinės paskolos sutarties reikalavimus atitinkančiam dokumentui keliami tapatūs turinio reikalavimai, t. y. kad jų turinys patvirtintų paskolos teisiųjų santykių egzistavimą. Paprastai šiuose dokumentuose turėtų būti atskirai, padarant atitinkamą įrašą, užfiksuotas paskolos sutarties dalyko perdavimo paskolos gavėjui faktas (pavyzdžiui, „<...> pinigų gavau <...>“, „<...> ši sutartis yra pinigų perdavimo–priėmimo aktas“), nes tai sudaro prielaidas sutarties šalims išvengti su tuo susijusių ginčų ateityje, tačiau net jeigu toks faktas tiesiogiai ir nėra užfiksuotas, jis gali būti nustatomas (patvirtinamas) teismui vadovaujantis sutartinių santykių teisinio kvalifikavimo ir sutarčių aiškinimo taisyklėmis, reglamentuotomis [CK](#) 6.193–6.195 straipsniuose, aiškinant rašytinės sutarties arba rašytinės sutarties reikalavimus atitinkančio dokumento sąlygas, vertinant pavartotą terminiją, gramatinės išraiškos formas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-430/2013).
21. Nagrinėjamoje byloje ieškovo reikalavimo teisė kildinama iš paskolos teisiųjų santykių – byloje buvo įrodinėjamos aplinkybės, kad ieškovas suteikė atsakovei 25 100 Eur paskolą grynaisiais pinigais. Ieškovas nurodė, kad jis atsakovei paskolino 25 100 Eur ir susitarė, kad atsakovė po metų grąžins iš viso 31 800 Eur; atsakovė savo ranka išrašė 2017 m. sausio 3 d. vekselį, tačiau nustatyta tvarka ir terminais skolos negrąžino. Byloje nustatyta, kad atsakovės 2017 m. sausio 3 d. išrašytame vekselyje nurodyta, jog už šį vekselį palūkanos nenustatomos ir vekselis turi būti apmokėtas iki jame nurodytos dienos, net ir negavus atskiro ieškovo pranešimo apie mokėjimo termino pagal šį vekselį suėjimą. Tuo atveju, jeigu pagrindinė skola ar jos dalis nebus sumokėta, atsakovė įsipareigojo papildomai už kiekvieną uždelstą dieną sumokėti šešis procentus metinių palūkanų nuo visos negrąžintos sumos ir atlyginti visus ieškovo ar kito vekselio turėtojo dėl tokio uždelimo patirtus nuostolius. Vekselyje pinigų perdavimo faktas neužfiksuotas. Atsakovė, ginčydamą pinigų perdavimo faktą ieškovui, teigė, jog ji išrašė 2017 m. sausio 3 d. paprastąjį neprotestuotiną vekselį tam, kad užtikrintų įvairių paskolų grąžinimą J. T. Taigi, byloje iš esmės kilo ginčas dėl to, ar atsakovei buvo perduoti pinigai, kaip paskolos dalykas, ar vekselis buvo išrašytas kitokiu tikslu.
22. Kaip jau minėta, tais atvejais, kai paskolos dalyko perdavimas nėra tiesiogiai užfiksuotas rašytiniame dokumente, kuriuo grindžiamas paskolos teisiųjų santykių buvimas, šis faktas gali būti nustatomas aiškinant paties dokumento turinį, įvertinus jo surašymo aplinkybes, bei kitais leistiniais įrodymais, kurie vertinami pagal [CPK](#) įtvirtintas taisykles.
23. Nuosekloje ir išplėtoje kasacinio teismo praktikoje dėl įrodymų tyrimo ir vertinimo nurodoma, kad faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų, kuriuos visapusiškai įvertino teismas, pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas, kad faktas buvo; reikia įvertinti kiekvieną įrodymą ir įrodymų visetą; išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodytinumo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis; teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokie išvados padaryti pakanka byloje esančių įrodymų; įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą; įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklės pagal įstatymą nereikalauja, kad visi prieštaravimai būtų pašalinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-42-684/2019, 30 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
24. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas, vadovaudamasis kasacinio teismo praktika dėl įrodymų tyrimą ir vertinimą reglamentuojančių taisyklių aiškinimo ir taikymo, nusprendė, kad byloje esančio dokumento, nors ir neturinio vekselio teisinės galios, turinys atskleidžia, jog tarp ieškovo ir atsakovės buvo susiklostę paskolos teisiniai santykiai. Byloje esantis vekselis yra pasirašytas pačios atsakovės, tačiau dokumente nėra apsiribojama vien tik atsakovės parašu, pati atsakovė įrašiusi tiek mokėtiną sumą, tiek savo rekvizitus. Teismas vertino pačios atsakovės J. T. išrašytų vekselių skaičių, ieškovo nurodomas aplinkybes, jog ginčo vekselis buvo išrašytas dėl skolos ieškovui grąžinimo, pripažino, jog labiau tikėtina aplinkybė, kad atsakovė realiai gavo jai paskolintą sumą. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad 2017 m. sausio 3 d. paprastajame neprotestuotiname vekselyje nurodyta suma yra mažesnė už vekselių, išrašytų J. T., sumas, kurios nesutampa su ginčo vekselyje nurodyta suma. Be to, teismo posėdžio pirmosios instancijos teisme metu liudytoja J. T. parodė, kad atsakovė atvažiavo pas ieškovą ir paprašė pinigų, jis šiuos pinigus atsakovei paskolino, o atsakovė ieškovui išrašė vekselį. Liudytoja teigė, kad minėta pinigų suma priklausė ieškovui ir kad matė šių pinigų perdavimo atsakovei faktą. Bylą nagrinėję teismai, be kita ko, vertino ir ieškovo galimybes suteikti tokio dydžio paskolą.
25. Kasaciniame skunde nurodoma, kad teismai, nustatydami paskolos dalyko perdavimo atsakovei faktą, pažeidė [CK](#) 1.93 straipsnio 2 dalį, nes rėmėsi liudytojos duotais parodymais iš esmės kaip vieninteliu įrodymu byloje, patvirtinančiu paskolos teisiųjų santykių tarp šalių egzistavimą.

26. Pagal [CK](#) 1.93 straipsnio 2 dalį įstatymų reikalaujamos paprastos rašytinės formos nesilaikymas atima iš šalių teisę, kai kyla ginčas dėl sandorio sudarymo ar jo įvykdymo fakto, remtis liudytojų parodymais šį faktą įrodyti, o įstatymuose įakmiai nurodytais atvejais sandorį daro negaliojanti. Šios taisyklės išimtis įtvirtinta [CK](#) 1.93 straipsnio 6 dalyje, pagal kurią šio straipsnio 2 dalies teismas gali netaikyti, jeigu tai prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams ir yra [CK](#) 1.93 straipsnio 6 dalies 1–4 punktuose nurodytos sąlygos. Taigi teismui nesuteikta visiška diskrecija kiekvienu atveju savo nuožiūra spręsti dėl galimybės remtis liudytojų parodymais, tai gali būti daroma, jei byloje nustatoma, kad yra kitokių rašytinių, nors ir netiesioginių sandorio sudarymo įrodymų (1 punktas); sandorio sudarymo faktą patvirtinantys rašytiniai įrodymai yra prarasti ne dėl šalies kaltės (2 punktas); atsižvelgiant į sandorio sudarymo aplinkybes, objektyviai nebuvo įmanoma sandorio įforminti raštu (3 punktas); atsižvelgiant į šalių tarpusavio santykius, sandorio prigimtį bei kitas svarbias bylai aplinkybes, draudimas panaudoti liudytojų parodymus prieštarautų sąžiningumo, teisingumo ir protingumo principams (4 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-97-916/2018, 39 punktas).
27. Teisėjų kolegija sutinka su kasacinio skundo argumentais, kad byla nagrinėję teismai nemotyvavo, kodėl netaiko [CK](#) 1.93 straipsnio 2 dalyje nustatyto draudimo remtis liudytojų parodymais, tačiau byloje nustatyta, jog byloje yra kitoks rašytinis įrodymas (vekselis), nors ir netiesiogiai patvirtinantis sandorio sudarymo faktą, todėl šiuo atveju yra pagrindas pripažinti, kad yra minėtos normos 6 dalies 1 punkte įtvirtinta išimtis. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad viena vertus, pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl paskolos sutarties sudarymo fakto sprendė objektyviai ir visapusiškai išnaginęs visus įrodymus ir nustatęs reikšmingas bylos aplinkybes, antra vertus, apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas šio sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą, pasisakė dėl įrodymų pakankamumo, jų sąsajumo ir vertino byloje surinktų įrodymų visetą.
28. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas vertino informacijos įrodomąją vertę pagal savo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnaginėjimu, vadovaudamasis įstatymais ([CPK](#) 185 straipsnis) ir juos aiškinančia kasacinio teismo praktika. Teismai tinkamai paskirstė įrodinėjimo pareigą – ieškovas turėjo įrodyti, kad perdavė pinigus, o atsakovė turėjo paneigti ieškovo nurodomas aplinkybes – ir įvertinę įrodymų visumą pagrįstai konstatavo, kad byloje surinkti įrodymai yra pakankami pinigų perdavimo faktui konstatuoti, o kasacinio skundo argumentai neteikia pagrindo daryti priešingą išvadą. Taigi pagrindo panaikinti ar pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutartį nenustatyta ([CPK](#) 346 straipsnis, 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 3 dalis).

Del bylinėjimosi išlaidų

29. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK](#) 93 straipsnio 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis). [CPK](#) 98 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad advokato ar advokato padėjėjo pagalbos išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas jas priteisti ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos nagrinėjimo iš esmės pabaigos.
30. Ieškovas, prašydamas priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų, patirtų rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, atlyginimą, nepateikė tokias išlaidas patvirtinančių dokumentų, taigi jo prašymas negali būti tenkinamas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. birželio 8 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Gražina Davidonienė

Sigita Rudėnaitė

Antanas Simniškis